

Με κάποιο τρόπο, η κοινωνία έχει ευθύνες. Αλλά και με κάποιο τρόπο προσπάθησε να αντισταθεί. Έκανε πολλά κατά τα τελευταία 12 χρόνια, και ορισμένες στιγμές ξεπέρασε τον «συνήθη» εαυτό της

Η απουσία αντιπολίτευσης θέτει κι άλλα ερωτήματα

Είναι απαραίτητο να εκτιμήσουμε την πορεία του πολιτικού πεδίου και του πολιτικού συστήματος, όπως κάναμε σε αδρές γραμμές πιο πάνω. Εντούτοις αυτές οι διαπιστώσεις δεν απαντούν ικανοποιητικά στο γιατί δεν υπάρχει κοινωνική και πολιτική αντιπολίτευση στη χώρα, και μάλιστα σε συνθήκες επιδείνωσης της οικονομικής ανέχειας, της ακρίβειας, της επισφάλειας σε πολλά επίπεδα της κοινωνικής ζωής. Επειδή, ακόμα κι αν το σύστημα έχει βρει ένα τρόπο να λειτουργεί στον «αυτόματο» (ακόμα κι όταν φουντώνουν τρικυμίες και θύελλες) φτάνει να δούμε την πολιτική κρίση όλων των αντιπροσωπευτικών θεσμών και κυβερνήσεων στην Ευρώπη και την Αμερική, όπου πλέον δεν «πρωταγωνιστεί» μια κλασική αστική τάξη με τις αξίες, την ηγεμονία της και την άμεση εμπλοκή της στα πολιτικά και διαχειριστικά δρώμενα μιας χώρας.

Η απουσία κοινωνικής και πολιτικής αντιπολίτευσης σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με τις πολλαπλές χρεοκοπίες που έζησαν οι μάζες κατά τα τελευταία 40 χρόνια. Είδαν καταρρεύσεις στρατοπέδων και πτώση του σοσιαλισμού σε μια σειρά χώρες χωρίς να υπάρξει οποιαδήποτε λαϊκή αντίδραση (διότι οι μάζες των χωρών αυτών έζησαν τα καθεστώτα του υπαρκτού σοσιαλισμού ως καθεστώτα ανελευθερίας), έζησαν την πλήρη κοροϊδία από κόμματα της αρι-

στεράς που ανέλαβαν τη διακυβέρνηση, είδαν να ακυρώνεται κάθε ελπίδα για ένα καλύτερο αύριο, έζησαν την ακύρωση όποιας προοπτικής. Βιώνουν ένα διαρκές, αέναο παρόν με μοναδική «εναλλακτική» την προσαρμογή σε αυτό με κάθε τρόπο για να μην βρεθούν στη περιοχή του κοινωνικού αποκλεισμού, στον κοινωνικό Καιάδα. Βλέπουν με τα μάτια τους τμήματα των χωρών, μεγάλα κομμάτια της κοινωνίας να βυθίζονται (ή ακόμα παρατηρούν μεγάλα μεταναστευτικά ρεύματα από άλλες κατεστραμμένες χώρες), βλέπουν μια άδεια και ψεύτικη «δράση» συνδικαλιστικών οργάνων, βιώνουν μια μεγάλη πολιτιστική ισοπέδωση. Και έχουν φάει πολλές σφαλιάρες και ήττες, απανωτές ήττες: συλλογικές, κλαδικές, προσωπικές, εθνικές. Ήττες και ματαιώσεις.

Με κάποιο τρόπο, η κοινωνία έχει ευθύνες. Αλλά και με κάποιο τρόπο προσπάθησε να αντισταθεί. Έκανε πολλά κατά τα τελευταία 12 χρόνια, και ορισμένες στιγμές ξεπέρασε τον «συνήθη» εαυτό της, δείχνοντας αλληλεγγύη προς τους πιο ευάλωτους, πόνο για την κατάντια της χώρας και ντροπή για το διεφθαρμένο πολιτικό σύστημα. Μέσα στην κοινωνία, κι όχι πάνω από αυτήν, λειτούργησε διαβρωτικά και ο ιδεολογικός παραγωγός. Ο ιδεολογικός διαβρωτικός παραγωγός πηγάζει χρονικά από τη μεταπολιτευτική περίοδο. Πέρα από τις ισχυρές οικονομικές ελίτ (όμλοι και οικογένειες), υπήρξε ένας πλουτισμός

μεσαίων στρωμάτων κάθε είδους, υπήρξε η ανάδυση νέων ομάδων και τρόπων πλουτισμού (επέκταση δανεισμού, χρηματιστήριο, μεταφορά επιχειρήσεων στα Βαλκάνια, παραοικονομία κ.λπ.) έτσι ώστε, με την προβολή και διάδοση του «τρόπου ζωής» αυτών των στρωμάτων, δημιουργήθηκε ένα νέο ιδεολογικό τοπίο. Τη στιγμή που έμπαιναν οι βάσεις για τον κατακερματισμό της κοινωνίας (που τώρα έχει προχωρήσει αρκετά, με κύριο όχημα τον οικονομικό εξαναγκασμό και τον δικαιωματισμό), την ίδια στιγμή διαχέονταν το «όραμα» του εύκολου και γρήγορου πλουτισμού.

Δικασμένα στρώματα και έλλειψη αντίρροπου ιδεολογικού ρεύματος

Έτσι ευρύτατα στρώματα πτυχιούχων και επιστημόνων κινήθηκαν στην κατεύθυνση «να βγάλουμε γρήγορα φράγκα», «να πλουτίσουμε». Γιατροί, μηχανικοί, εργολάβοι, δικηγόροι, οικονομολόγοι κι άλλοι βάλθηκαν να βγάλουν χρήματα όπως μπορούσαν, να κτίσουν εξοχικά και μεζονέτες, να αγοράσουν πολυτελή τζιπ και τώρα SUV, να κατακλύζουν χιονοδρομικά κέντρα και να παίζουν τένις, να θέλουν οπωσδήποτε Μύκονο το καλοκαίρι. Αυτά μπόρεσαν να ανθίσουν πάνω στη συρρίκνωση του «συλλογικού» σε οποιαδήποτε μορφή (κινήματα, συνδικαλισμός, ενώσεις επιστημονικές, ΜΜΕ και δημοσιογραφία κ.λπ.), και η ιδιωτικοποίηση προσέφερε ευκαιρίες ανέλιξης σε

πολλούς από αυτούς. Τα στρώματα αυτά εμφανίζονταν –στην καλύτερη περίπτωση– σαν διχασμένα ανάμεσα σε πολιτική καταγωγή και ψήφο από τη μια, και κοινωνικό στάτους και ρόλο από την άλλη. Λειτούργησε δηλαδή το «από δω η κυρία μου (ιδεολογία, ψήφος κ.λπ.) κι από κει το αίσθημά μου» (πλουτισμός, κυνήγι χρήματος, αναπαραγωγή ρόλου αφεντικών ή «στελέχους» επιχείρησης).

Στην ουσία –πάνω στις εκατόμβες των χρεοκοπιών σοσιαλισμού, εργατικού προτάγματος, αριστεράς που είπαμε– προστέθηκε ένας άλλος μεγάλος ιδεολογικός εξοστρακισμός: η ίδια η χώρα δεν αναζήτησε το πώς να διαθέσει ορθολογικά και προς το συμφέρον όλης της κοινωνίας (και της χώρας) το επιστημονικό (ικανό) δυναμικό που παρήγαγε, όπως μηχανικούς – γιατρούς – πληροφορικάριους κ.λπ. Διότι οι ηγεσίες, πολιτικές-πνευματικές, αδιαφορούσαν για τη χώρα και την κοινωνία, αφού η εξάρτηση (και ο μεταπρατισμός) έχει εισχωρήσει μέχρι το μεδούλι τους. Κι άρα κατ' αυτές απομένει μόνο ένας συμπληρωματικός και αεριτζίδικος τρόπος ύπαρξης της Ελλάδας. Παράλληλα, δεν αναπτύχθηκε καθόλου, και δεν έγινε καμία σχετική προσπάθεια από πουθενά, από κανέναν χώρο, ένα αντίρροπο ιδεολογικό ρεύμα, του τύπου «θέλουμε να προσφέρουμε» στη χώρα και στην κοινωνία, και απόρριψης του τάχα αξιοκρατικού «πρέπει

να αμειφθούμε πλουσιοπάροχα για την εργασία που κάνουμε». Σε ποιον να χρεώσουμε αυτήν την έλλειψη; Γιατί δεν υπήρξε ένα τέτοιο ρεύμα; Έπαιξαν ρόλο διεθνείς και πιο συνολικοί όροι (όπως επιστημονισμός, «ανάπτυξη», άτομο κι όχι κοινωνία κ.λπ.), όπως έπαιξαν ρόλο και ειδικοί ελλαδικοί όροι (ο «ευρωπαϊσμός», ο κοσμοπολιτισμός, η υπεροψία των στρωμάτων αυτών προς τη «βλαχιά» της χώρας, η διάβρωση της εθνικής και κοινωνικής συνείδησης, η αδιαφορία για την πορεία της Ελλάδας).

Πολλές φορές τίθεται το ερώτημα «τι κάνουμε;». Πρώτα πρέπει να απαντηθεί το ερώτημα πόσο μας ενδιαφέρει πραγματικά να αντιμετωπίσουμε μια εξαιρετικά δύσκολη κατάσταση, κι έπειτα να απαντήσουμε με ειλικρίνεια στο δεύτερο ερώτημα, τι είμαστε διατεθειμένοι να κάνουμε για να αλλάξουν τα πράγματα. Δεν υπάρχει «κάποιος άλλος» που θα μας λύσει το πρόβλημα. Αν υποθέσουμε ότι απαντάμε κάπως στα δύο αυτά ερωτήματα, πρέπει να αναρωτηθούμε για τη βασιμότητα και τη συμφωνία μας γύρω από τις διαπιστώσεις και εκτιμήσεις για την σε εξέλιξη κατάσταση. Μόνο αφού γίνουν αυτά τα διαβήματα μπορούμε με κάποια σοβαρότητα να απαντήσουμε στο ερώτημα «τι κάνουμε;». Αλλά γι' αυτό το ζήτημα θα χρειαστεί να επανέλθουμε διεξοδικότερα.

της Αριστεράς
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Ρεθύμνου 11, 106 82 Αθήνα
Τηλ.: 210 3468282 Φαξ: 210 3468282
E-mail: info@edromos.gr
www.edromos.gr

facebook.com/DromosThsAristeras
youtube.com/DromosThsAristeras1
instagram.com/edromos.gr
twitter.com/edromos

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ:
ΕΝΟΤΗΤΑ αστική μη
κερδοσκοπική εταιρεία

ΕΚΔΟΤΗΣ:
Ρούντι Ρινάλντι

ΝΟΜΙΜΟΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ:
Γιώργος Παπαϊωάννου

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:
Νίκος Ταυρής

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ:
Σταμάτης Μαυροειδής

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:
Τάσος Βαρούνης, Παύλος
Δερμενιάκης, Κώστας
Δημητριάδης, Στέλιος
Ελληνιάδης, Ρούλα
Μουτσέλου, Βασίλης Ξυδιάς,
Σπύρος Παναγιώτου, Γιώργος
Παπαϊωάννου, Μιχάλης Σιάχος,
Ερρίκος Φινάλης

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ:
Κώστας Ανδριανόπουλος,
Αντώνης Ανδρουλιδάκης,
Λουκάς Αξελός, Απόστολος

Αποστολόπουλος, Κώστας
Βενιζέλος, Νίκος Γεωργιάδης,
Πάννα Πανουλοπούλου,
Κώστας Γκιώνης, Γιώργος
Θεοδωρόπουλος, Ιφιγένεια
Καλαντζή, Γιώργος Α.
Λεονταρίτης, Κώστας
Λιβιεράτος, Κώστας Μελάς,
Δημήτρης Μόνος, Δημήτρης
Μπελαντίς, Μανόλης
Μούστος, Ευτύχης Μπιτσάκης,
Μύρωνας Ξυδάκης, Δημήτρης
Ουλής, Γιώργος Πατέλης,
Χρήστος Πραμαντιώτης,

Γιάννης Ραχιώτης,
Τριαντάφυλλος Σερμέτης, Λόλα
Σκαλισά, Νίκος Σταθόπουλος,
Στάθης Σταυρόπουλος, Κώστας
Στοφόρος, Βάννα Σφακιανάκη,
Γιάννης Σχίζας, Γιώργος
Τσαφέρης, Δημήτρης Α.
Τραυλός-Τζανετάτος

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ:
Κατού Αρκανάδα (Βολιβία),
Σάλεμ Μπεν Γιαχία (Τυνισία),
Χάλεντ Μπαρκαάτ (Παλαιστίνη),
Τζέιμς Πέτρας (ΗΠΑ), Ντέμπορα

Σαντάνα (Πουέρτο Ρίκο), Χοσέ
Μαρία Σισόν (Φιλιππίνες),
Ρικάρντο Φιέρο (Αργεντινή),
Κάρλο Φορμέντι (Ιταλία)

ΣΚΙΤΣΑ: Στάθης
Σταυρόπουλος, Carlos Latuff
(Βραζιλία), Vasco Gargalo
(Πορτογαλία)

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ:
Δημήτρης Αρβανίτης

ΥΠΕΥΘ.
ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ:
Νίκος Μάλλιαρης
Τηλ.: 6945804299
E-mail: malliaris@edromos.gr

Τάνια Μίτσιου
Τηλ.: 6976864058

ΕΚΤΥΠΩΣΗ:
Newspresshold
Γ. Τασσιόπουλος –
Κ. Μιπάρας Ο.Ε.
Τηλ. 210 6620788-734